

Open Access-week: terugblik

Van maandag 19 tot en met vrijdag 23 oktober 2009 vond de eerste wereldwijde Open Access-week plaats; in het vorige nummer van Pictogram was daarover al het een en ander te lezen.

Deze week bood de gelegenheid om de bekendheid en bewustwording rondom Open Access tot wetenschappelijke informatie te bevorderen. Verschillende instellingen in Nederland ondernamen activiteiten om Open Access onder de aandacht te brengen. Uiteraard deed ook de Bibliotheek van de RUG mee.

Open Access lounge

Op drie locaties werd een zogeheten Open Access lounge georganiseerd: bij de Universiteitsbibliotheek, in de nieuwe Plaza van de faculteiten Economie en Bedrijfskunde en Ruimtelijke Wetenschappen, en in het Harmoniegebouw voor de faculteiten Rechten en Letteren, in de tentoonstellingsruimte naast het Universiteits-theater.

Bezoekers kregen in de OA-lounges persoonlijke voorlichting door aanwezig bibliotheekpersoneel over Open Access-publiceren, auteursrechten, repositories, MedewerkersPagina's etc. Tevens was er de gelegenheid informatie te bekijken via de computer: de nieuwe Open Access-website, de Directory of Open Access Journals, etc.

Het was ook mogelijk een online petitie te tekenen voor open toegang tot publicly-funded research results. Via Twitter-berichten werd direct verslag gedaan van de activiteiten in de OA-lounges.

Commitment

Bij de tweede en de derde OA-lounge hielden een hoogleraar en twee wetenschappelijke stafleden korte presentaties (zogeheten lightning speeches) over voor- en nadelen van Open Access-publiceren. Zo vertelde dr. Kees Hummel dat hij alles wat hij publiceert, ook meteen op het open net zet, of daarover nu afspraken met de uitgever zijn gemaakt of niet. Alfa-informaticus dr. Gosse Bouma hield een pleidooi voor open data, en tijdens dezelfde sessie in het Harmoniegebouw sprak ook rechtseconoom dr. Edwin Woerdman over het dilemma van de wetenschapper: wel of niet publiceren in Open Access.

Tijdens deze derde lounge ondertekenden rector magnificus Frans Zwartz en (toen nog) adjunct-bibliothecaris Marjolein Nieboer het 'Conscious Publishing Protocol'. Hiermee wordt de basis gelegd voor de inspanningsverplichting van ontvangers van EU-subsidie om de resultaten open access beschikbaar te stellen. Tevens bracht Zwartz het toch wel belangwekkende nieuws dat het College van Bestuur van de RUG zich keihard gaat inzetten voor Open Access - maar ook voor open courseware en open data.

Andere activiteiten

Tijdens het hardloopevenement De 4 Mijl van Groningen ging het bibliotheekteam op

Open Access domineert ook de 4 Mijl van Groningen

De Rijksuniversiteit Groningen deed met zestien bedrijfsteams mee aan de 4 Mijl van Groningen, en van die zestien teams sprongen de Open Access Runners natuurlijk het meest in het oog. Gestoken in knaloranje shirts met het Open Access-logo belichaamden de zeven atleten enthousiast de gedachte dat met publiek geld gefinancierd wetenschappelijk onderzoek ook open en vrij toegankelijk zou moeten zijn.

“Al vóór de start moesten we veel vragen beantwoorden van medelopers”, lacht Wim Braakman van de afdeling Digitale Bibliotheekvoorzieningen van de Universiteitsbibliotheek.

“Je kon alleen op vertoon van je startnummer je eigen startvak in”, valt UB-voorlichter Frank den Hollander hem bij; “dat konden we mooi gebruiken als metafoor voor het password waarachter veel wetenschappelijke literatuur helaas nog steeds verborgen zit!”

“De omslag naar Open Access binnen de wetenschappelijke communicatie heeft nu ook letterlijk momentum gekregen”, grapt Joost Driesens, me-

dewerker van de Bibliotheek Sociale Wetenschappen, “Om het proces in Nederland vitaal te houden zijn dit soort nieuwe impulsen hard nodig: snelheid, soepelheid en vooral doorzettingsvermogen!”

Wieger de Jong heeft de RUG kort geleden vervuild voor het Martini Ziekenhuis, waar hij nu de bibliotheek- en documentatiewerkzaamheden verzorgt. “Dan merk je pas hoe verwend je op de universiteit bent”, hijgt de geroutineerde langeafstandsloper

De Open Access Runners, v.l.n.r. Willy Palmen, Gertie Kraijenbrink, Frank den Hollander, Joost Driesens, Wim Braakman, Wieger de Jong en Maarten Goldberg. Niet op de foto: o.a. Esther Hoorn. (foto: Marcel Spanjer)

na de finish, “nu blijkt veel informatie voor mij moeilijker toegankelijk te zijn, of verstopt achter een peperdure licentie!”

“Wij merken het ook bij het Universiteitsmuseum”, beaamt Gertie Kraijenbrink: “alleen al de galerij met hoogleraarsportretten op onze website is erg gebaat bij openbare toegankelijkheid!”

Als iemand in zijn werk vaak te maken heeft met kwesties rond auteursrechten, is het wel Maarten Goldberg, medewerker van de Bibliotheek Rechten. “Onderweg waren er veel mensen in het publiek die daar wel iets meer over wilden weten”, zegt Maarten, die alleen ‘onderaan’ de Herestraat het rennen even onderbrak om hier en daar wat uitleg te geven. “Maar gelukkig stond auteursrechtenspecialist Esther Hoorn bij het waterpunt halverwege, om ook lopers die er naar vroegen onder het genot van een bekertje water alles rustig uit de doeken te kunnen doen.”

Snelste van de Open Access-Runners was Willy Palmen, financiële man van de Universiteitsbibliotheek. “Ondanks mijn toptijd vond ik toch belangrijk om tijdens de 4 Mijl eens stil te staan bij met name de financiële aspecten van Open Access. Non-proprietary peer review, author fees, noem maar op: het zijn toch van die dingen die op dat parcours door je hoofd spoken.”

de foto in Open Access-t-shirts; daarna werd een persbericht verspreid met een tongue-in-cheekverhaal over deze 4 Mijl die zogenaamd geheel in het teken van Open Access zou hebben gestaan (zie kader).

De Bibliotheek Sociale Wetenschappen ten slotte organiseerde de maandag na de OA-week een zogenaamde brown bag meeting, de lunchbijeenkomst ‘Over publiceren’, waarbij circa vijftien medewerkers aanwezig waren. De decaan van de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen pleitte bij deze gelegenheid voor Open Access-publiceren.

- Open Access-week in Groningen: www.rug.nl/bibliotheek/informatie/beleid/openAccessWeek
- Handige links en presentaties over Open Access: www.rug.nl/Bibliotheek/informatie/beleid/openAccessLinks
- Conscious Publishing Protocol: www.rug.nl/Bibliotheek/informatie/beleid/consciousPublishingProtocol